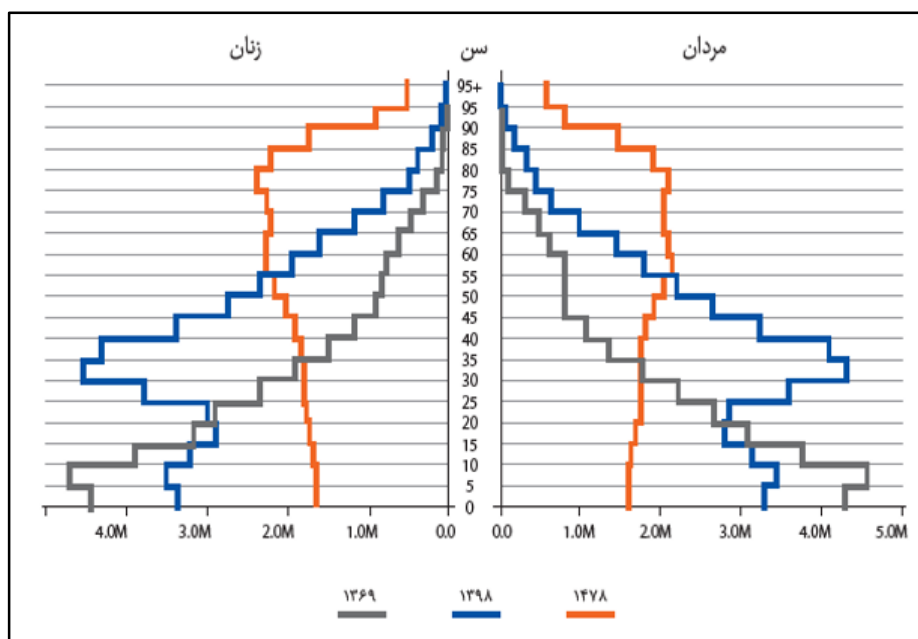

هرم جمعیت که هرم سن جنس و نمودار ساختار سنی نیز نامیده می‌شود، توصیفی گرافیکی از توزیع رده‌های مختلف سنی بر حسب جنس از جمعیت انسانی (یک منطقه کشور یا همه جهان) است. محور افقی این هرم نشان‌دهنده جنس و محور عمودی نشان‌دهنده سن بر حسب گروه‌های پنج ساله می‌باشد؛ بدین معنی که به ترتیب از قاعده هرم به سمت قله هرم، گروه‌های سنی کودکان، نوجوانان، جوانان، میانسالان و سالمندان بر حسب جنس نشان داده می‌شود. در صورتی که قاعده هرم پهن تر باشد، ترکیب آن جمعیت جوان بوده و هرچه قاعده هرم جمعیتی جمع و قسمت میانه یا قله گسترش یابد جمعیت میانسال و سالمند می‌باشد. سرشماری‌های نفوس و مسکن کشوری نشان می‌دهد که قاعده هرم جمعیتی کشور در حال کوچک شدن است یعنی جمعیت جوان و مولد کم و جمعیت میانسال و سالمند کشور در حال افزایش است. پیش‌بینی می‌شود در سال ۱۴۲۵، ۳۰٪ جمعیت سالمند باشد. هر ۷ تا ۸ سال میزان جمعیت مولد ۲۰ درصد کمتر می‌شود و از چرخه باروری خارج خواهند شد.

هرم سنی ایران در سه مقطع زمانی ۱۳۶۹، ۱۳۹۸ و پیش‌بینی ۱۴۷۸

نمودار فوق هرم سنی ایران در سه مقطع زمانی ۱۳۶۹، ۱۳۹۸ و پیش‌بینی ۱۴۷۸ نشان می‌دهد. در هرم سنی سال ۱۳۶۹، قاعده هرم به شدت پهن و بیشترین جمعیت در گروه سنی زیر ۱۵ سال قرار داشته است؛

نسبت جمعیت ۰ تا ۱۴ سال و بالای ۶۵ سال به جمعیت ۱۵ تا ۶۵ سال را نسبت وابستگی یا بار تکفل می‌گویند و این نسبت در سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۶۵ به دلیل حجم زیاد جمعیت زیر ۱۵ سال کشور، ۹۴٫۲ بوده است. (یعنی جمعیت بسیار جوان و بار تکفل بالا).

در هرم سال ۱۳۹۸ قاعده هرم جمع و تجمع جمعیتی در گروه سنی میانسال قرار گرفته است. نسبت وابستگی در سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۹۵ به ۴۳٫۱ کاهش یافته است.

در هرم جمعیتی پیش‌بینی سال ۱۴۷۸، قله هرم پهن می‌شود و نمودار جمعیتی شکل ستونی به خود می‌گیرد. در این ترکیب جمعیتی میانگین سنی جمعیت در سنین سالمندی قرار می‌گیرد و بار تکفل و وابستگی به دلیل کاهش گروه سنی ۱۵ تا ۶۵ سال مجدداً بالا خواهد رفت.

تنها راه حل جلوگیری از پیش‌بینی هرم جمعیتی ۱۴۷۸، افزایش میزان باروری به بالای ۲٫۵ جهت جبران گروه سنی زیر ۱۴ سال و ۱۵ تا ۶۵ سال برای حفظ جمعیت مولد کشور است. اگر میزان باروری طی مدت تعیین شده به بالاتر از حد جایگزینی نرسد، جبران بدهی جمعیتی و خروج از چاله جمعیتی تقریباً ممکن نخواهد بود.